

Santiago Alba Rico

«Arabiar munduaz genuen irudia kolokan dago»

Filosofoa, idazlea eta ezkertiarra dugu Santiago Alba Rico (Madril, 1960). Badira hogeit hamar herrialde arabiarretan –Egipton eta Tunisian– bizi dela. Bertako matxinadez egindako hainbat hausnarketa jaso ditugu elkarrizketa honetan.

ALVARO HILARIO PÉREZ DE SAN ROMÁN

Arabiar matxinadek ba al dute ezer komunean?

Badira, Bahreinetik Mauritaniaraino, herri horiek guztiak konpartitzen dituzten osagaiak. Alde batek, oso diktadura basatiak jasaten dituzte. Bestaldetik, biztanleria gaztea dute oso. Gazteenak, etorkizunik gabeko bizitzak eta miseriak kaltetuta, urtetan zehar erreprimitu eta umiliatuak izan ondoren, matxinatu egin dira diktaduren kontra. Nazionalak, sozialak eta demokratikoak dira matxinadak; hiru kontzeptuak elkarrekin lotuak dira. Bigarren independentzia baten aldeko taupadak dira: XX. mendeko bigarrenengo zatian, uztarri kolonialetik askatu omen zituzten prozesuek lortu ez zuten benetako independentzia eskuratu nahi dute egun. Berez jaiotako matxinadak dira, eta azkar hedatu dira Tunisia-tik beste herrialde arabiarretara: askotan, ahaztu egiten dugu arabiarrek duten elkartasun organikoa oso indartsua dela.

Horrenbeste urtetako diktaduren ostean, bada herri horietan antolatuta dagoen mugimendu edota alderdirik?

Ezkerra txikitua, deuseztatua eta sistematikoki erreprimtua izan da. Hala ere, Tunisia edota Egipto bezalako herrietan, klandestinitatean lan egiten segitu du. Dena dela, indar politiko horiek guztiak, baita islamistak ere, matxinadek ezustean harrapatu dituzte. Hasie-

ran, matxinaden atzetik joan ziren eta, aurrerago, matxinoek hartutako eremu fisikoak –Tunisiako kasbah, Kairoko Tahir plaza– baliatu dituzte gazteak politikoki hezteko. Gertaera hauek elkarlanean aritzeko itzelezko aukera sortu dute. Arabiar mundua lozorroan edota muturreko islamismoak menperatuta zegoela pentsatzen zuen ezker eurozentrikoaren aurrean, hara non agertzen zaizkigun guztiz demokratikoak diren matxinadak, islamismoa jokoaz kanpo utziaz. Muturreko islamismoak ezaugarri epelak eta demokratikoak hartu behar izan ditu. Orain arte arabiar munduaz genuen irudia kolokan dago.

Diktadura horiek dituzten baliabide errepresiboak kontuan hartuta, irabazterik al dute matxinoek?

Inork ez zituen espero mugimendu hauek. Ezta oraindik Bahreingo edo Yemengo diktadoreak sostengatzen dituzten potentzia handiek ere. Egundak, eskua sartzeari sekula utzi ez dioten potentziak altxamenduak indargabetezko ahaleginetan ari dira. Leku batzuetan, indar militarra erabiltzen ari dira era paradoxikoan: Libiako matxinoei laguntza ematea, matxinadak

“Tunisian, lau hilabetean, Espainian 35 urteko trantsizioan baino gauza gehiago lortu dute”

deuseztatzeko zein Tunisia eta Egiptori arazoak sortzeko modurik onena da. Afrikako iparraldean Mendebaldeak dituen interesak indartsuak dira oso. Europar Batasunak eta AEBek ez dute nahi beren interesak arriskuan jar ditzakeen haustura subiranorik. Beste herrialde batzuetan, berriz, altxamenduen garapena oztopatu nahi dute sekulako errepresioa sostengatuz. Hala ere, Ekialde Hurbil berri baten atarian gaude. Egipton, oraindik gobernu militarra badute ere, Mubarak epaitzeaz daude eta Rafahko muga zabalduko dutela iragarri dute; bat egiten dute adiskidetzeko palestinarrekin. Tunisian, lau hilabetetan, Espainian 35 urteko trantsizioan baino gauza gehiago lortu dute.

Tunisian ez bezala, gerra dugu Libian.

Libiako ondo kontatzeko beharra dago. Otsailaren 14an, Tunisiakoak bezalako protestaldiak hasi ziren, gazteek gidatuta. 17an, Bengassin, sarraskia izan zen; hainbat hedabidek airetik egina zela esan bazuen ere, Gaddafiren miliziarrek egin zuten eraso. Zenbait militarrek populazioa babestea erabaki zuten, manifestariei kalashnikov eta obus zaharkituak emanez, abantaila gutxi da hori, ondo armatuak dauden milizien kontra. Bestalde, hor daude Gaddafik esandakoak: Tunisiari eta Egiptori leporatu zien gazteak kalera “drogatzeraz” irteten araztea. Tunisiaren

“Arabiar munduan egon daitekeen edozein demokrazia mota eta Israelgo Estatu ez dira bateragarriak.”

aurkako gerra ere iragarri zuen, oraindik abian dagoena –mugako postuak bombardatzen ari dira–. Urtarrilaren 14an, Ben Ali kargutik bota zuten arren, Gaddafik bera sostengatzen segitu zuen, esanez tunisiarrek izan zezaketen agintaririk onena zela eta miliziak hara bidaliko zituela mehatxu eginenez. Estatu hauen alde petrolio da: Libia petrolio eta gas hornitzaile ezinbestekoa da; Europak ezin zuen onartu hornikuntza etetea, eta Sarkozyk zirikatuta, erreboltairen aldeko jarrera hartu zuen. Baina egoera militarrek bira eman zuenean, jarreraz aldatzeko beranduegi zen, matxinoak sostengatu behar zituzten nola hala, eta tartean NATO sartu zuten. Zoritxarreko erabakia izan da: libiarrentzat, arabiar matxinadentzat eta erreboltaientzat berarentzat ere. Gaddafirekin negoziatzeko arazorik ez du Europak –Yemen go edota Bahreingo diktadoreak sostengatzen dituen horrek–, baina Tunisian eta Egipton gertatutakoak ikusita, ustezko diskurtso

demokratikoarekin jarraitu behar izan du.

Zein da Israelen rola?

Iritzi publikotik at geratu dela badirudi ere, arabiar munduan gertatzen den orok eragina dauka Palestinako gatazkan, eta gertaera guztien atzean Israelen indarra dago. Israel, egun, matxinadek ikararuta dago, eta haiek deuseztatze-ko baliabide guztiak erabiltzen ari da. Batzuetan zuzenean eta bestetan aliatuen bidez. Etsaiak diren arren, argi utzi du Siriako El Assaden erregimena dela izan dezakeen aliatu onena. Ez du ezer egin erregimen hori aldatzeko; alderantziz, ezkutuan sostengatzen du. Egipto dagoeneko ez da aurreko aliatu bera, egungo gobernuak bat egin behar baitu herritarren zenbait eskaerarekin. Egipto da Israe-

“Tartean NATO sartzea zoritxarreko erabakia izan da, bai libiarrentzat eta baita erreboltaientzat ere”

len gas hornitzaile nagusia –kontratu lotsagarrirei esker–. Aldiz, Israelen aurrean jarrera gogorragoa duten herritarrek mehatxatuta dago. Izan ere, El Assadek Israelgo mugak zaindu baino ez du egin, sekula ez du Golan zinez eskatu. Jarrera epel hau siriatarren egonezinaren iturrietako bat da. Oso momentu interesgarria da, eta Israelen ideologia zein historia kontuan izanik, batek daki honen erantzuna zein izango den.

Eta Palestinan nola eragin du horrek guztiak?

Fataharen eta Hamasen arteko adiskidetzea matxinaden ondorio zuzena da. Egoera horretan, Israelek kontrairaultza elikatzea normala da. Ikusi beharko da AEBek hartzen duten jarrera: azaleko aldaketak onartu ditzakete, publikoki behintzat, herri mugimenduek presionatuta baitaude. Baina, arabiar munduan egon daitekeen edozein demokrazia mota eta Israelgo Estatu ez dira bateragarriak. ■